

خسارتهای ناشی از شکست تحصیلی باز هم افزایش یافته است: وضعیت در سال ۱۳۶۷

نوشته: عبدالحسین نفیسی

با همکاری منیژه رحمانی (در تهیه جداول و محاسبات)

معرفی مقاله

در فصلنامه شماره ۲ - تابستان سال ۱۳۶۸ مقاله‌ای از همین نویسنده زیر عنوان «برآورد خسارتهای اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در جامعه ایران در سال تحصیلی ۱۳۶۵» درج شده بود مقاله‌ای که اینک از نظر خوانندگان می‌گذرد خسارتهای مربوطه را در سال ۱۳۶۷ مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داده و در پایان مقایسه‌ای بین اجزاء مختلف به وجودآورندهی این خسارتهای در دو سال ۱۳۶۵ و سال ۱۳۶۷ بعمل آمده است. در استفاده از آمار و منابع، نویسنده کوشیده است تا هر جا اطلاعات متعددی درباره یک مقوله در دسترس بوده با احتیاط کامل کمترینها را انتخاب کند و در عین حال که اذعان دارد که این محاسبات از نظر روش و صحت اطلاعات پایه خالی از اشکال نیست اما اضافه می‌کند که اشکالات و نواقص هر چه باشد چنان نیست که از وخامت وضع و هدر رفتن اسف بار منابع کشور بکاهد دامنه‌ی خسارتهای وارده در حدی است که لزوماً باید حساسیت مسؤولان را برای پرداختن به اصلاح بنیادی نظام آموزش و پرورش برانگیزد. این مقاله را آقای عبدالحسین نفیسی عضو هیأت تحریریه فصلنامه و کارشناس ارشد سازمان برنامه و بودجه تهیه کرده‌اند و در جمع‌آوری اطلاعات و انجام محاسبات از همکاری خانم منیژه رحمانی کارشناس سازمان برنامه و بودجه بهره گرفته‌اند که بدین وسیله از زحمات آنان قدردانی می‌شود.

«فصلنامه»

در شماره ۱۸ فصلنامه تعلیم و تربیت، خسارتهای اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در جامعه ایران، در سال تحصیلی ۱۳۶۵ برآورد شده بود.^۱ در این مقاله خسارتهای مربوط به سال تحصیلی ۱۳۶۷ برآورد می‌شود و در پایان، مقایسه‌ای بین اجزاء مختلف به وجود آورنده این خسارتهای در این دو سال به عمل خواهد آمد. برای این منظور سعی شده است در تعریف مفاهیم و روشهای محاسبه تغییری داده نشود تا تحولات حاصله در خسارتهای اقتصادی مورد بحث، از هر لحاظ قابل مقایسه باشد.

برای اجتراز از تکرار کامل مطالب مقاله گذشته، به اختصار پاره‌ای از مفاهیم مهم به نقل از مقاله پیشین برای آن دسته از خوانندگانی که به آن مقاله دسترسی نداشته‌اند مجدداً در زیر آورده می‌شود:

۱ - تعریف مفاهیم:

۱ - ۱ - شکست تحصیلی: وقوع ترک تحصیل زودرس و تکرار پایه تحصیلی در نظام آموزش و پرورش یک کشور.

۱ - ۲ - ترک تحصیل زودرس: وضع دانش‌آموزی که پیش از پایان آخرین سال یک دوره آموزشی که در آن ثبت نام کرده است، آن دوره را ترک گوید.^۲

۱ - ۳ - تکرار پایه تحصیلی: تکرار یک کلاس برای دانش‌آموزی که در خلال یک سال تحصیلی در همان کلاس و پایه‌ای که در سال قبل به سر می‌برده به تحصیل ادامه دهد.

۱ - ۴ - اتلاف ناشی از ترک تحصیلی زودرس برای هر یک از دانش‌آموزان تارک تحصیل در هر یک از پایه‌های دوره آموزشی مشخص، عبارتست از: معادل هزینه یک سال تحصیل در دوره آموزشی مورد نظر. بدین ترتیب فرض شده است که از نظر اقتصادی هزینه‌هایی که مازاد بر یک سال تحصیلی برای دانش‌آموز مورد نظر به عمل آمده است، به دلیل ارتقاء سطح دانش وی، دارای بازده اقتصادی بوده و تلف نشده است.

۱ - ۵ - اتلاف ناشی از تکرار پایه عبارتست از: معادل هزینه یک سال تحصیل دانش‌آموزی که در یک سال تحصیلی معین، یک واحد از ظرفیت یک مدرسه را به خود اختصاص داده باشد. (دانش‌آموز ثبت نام کرده هنگام جمع‌آوری آمار در آذر ماه)، و طبق آمار نتایج امتحانات، موفق به گذراندن امتحانات خرداد و شهریور نشده باشد. (بدین ترتیب کسانی که سال تحصیلی را نیمه‌رهای می‌کنند نیز جزء مردودین به شمار

آمده‌اند).

۶ - ۱ - خسارت‌های شکست تحصیلی منحصراً برای دوره‌های آموزش ابتدایی، راهنمایی تحصیلی، متوسطه عمومی، متوسطه فنی و حرفه‌ای محاسبه شده است.

۲ - اجزاء خسارت‌های ناشی از شکست تحصیلی

در این محاسبه، منحصراً خسارت‌های مستقیم ناشی از شکست تحصیلی محاسبه شده است. این هزینه‌ها در سه گروه زیر طبقه‌بندی شده است:

۱ - ۲ - هزینه‌های تحمیل شده بر دولت، شامل:

- اتلاف هزینه جاری اداره مؤسسات آموزشی توسط دولت.

- اتلاف سرمایه‌گذاری‌های ثابت برای احداث و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی.

۲ - ۲ - هزینه‌های تحمیل شده بر خانواده، شامل:

- اتلاف هزینه‌های مستقیم آموزشی خانواده مانند: هزینه نوشت افزار و سایر وسایل

تحصیل، پرداخت شهریه، حق ثبت نام، کمک‌های اتفاقی به مدارس،

- اتلاف هزینه‌های حمل و نقل و ارتباطات برای رفت و آمد دانش‌آموز به مدرسه،

۳ - ۲ - خسارت‌های وارده به دانش‌آموز شکست خورده، شامل:

- هزینه فرصت از دست رفته بر اثر دیرتر راه یافتن به بازار کار

هزینه‌هایی که بر اثر در دست نبودن اطلاعات کافی در برآورد خسارت‌ها مورد محاسبه

قرار نگرفته‌اند عبارتند از:

- خسارت‌های دیگری که علاوه بر هزینه فرصت از دست رفته بر فرد وارد می‌شود، خصوصاً

هزینه واقعی سرخوردگی و از دست رفتن روحیه و احساس حقارت و مانند آنها که جملگی

مانع شکوفایی کامل استعدادها و تواناییهای فرد شکست خورده در تحصیل می‌شوند.

- هزینه‌های تحمیل شده بر دولت بر اثر تقویت زمینه بروز انحرافات ناشی از سرخوردگی‌ها،

افسردگی‌ها و طغیانهای نوجوانان شکست خورده.

- هزینه‌های تحمیل شده بر خانواده‌ها برای جلوگیری یا جبران بروز عوارض روانی، جسمانی

و اخلاقی ناشی از شکست تحصیلی فرزندان تحت تکفل آنها.

۳ - برآورد خسارت‌های اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در سال ۱۳۶۷:

اینک چگونگی برآورد خسارت‌های ناشی از شکست تحصیلی بر حسب اجزاء سه‌گانه فوق

تشریح می‌گردد:

۱ - اتلاف هزینه برای دولت و خانواده

۱ - ۱ - مبانی و فروض محاسبات

- هزینه دولت و خانواده در هر سال تحصیلی برای دانش‌آموز موفق و مردود یکسان در نظر گرفته شده است.

- هزینه جاری دولت برای یک سال تحصیل عبارتست از: پرداختی خزانه از محل بودجه عمومی دولت بابت ارائه دوره خاص تحصیلی توسط وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۶۷.^۲

- محاسبه تعداد تارکان تحصیل (شامل مردودین تارک تحصیل و قبول شدگان تارک تحصیل) و نیز تکرارکنندگان پایه مطابق جدول شماره ۱ و توضیحات مرتبط با آن صورت گرفته است.
- هزینه استهلاک ساختمان و تجهیزات ۳ درصد بهای روز ساختمانها محاسبه شده است.
- هزینه خانواده برای تحصیل و هزینه خانواده برای حمل و نقل، از نتایج آمارگیری هزینه درآمد خانوار مرکز آمار ایران برای سال ۱۳۶۷ استخراج شده است و هر یک به ترتیب بر تعداد محصلان در خانوار و تعداد اعضاء خانواده تقسیم شده است.^۲

۲ - ۱ - نتایج محاسبه خسارتهای وارده به دولت و خانواده

اطلاعات جمع‌آوری شده و نتایج محاسبات در جداول پیوست آمده است و خلاصه آنها به شرح زیر ارائه می‌شود. کلیه این ارقام به سال تحصیلی ۶۸ - ۱۳۶۷ مربوط می‌شود:
- تعداد دانش‌آموزان ابتدایی، راهنمایی و متوسطه (جدول ۱) ۶۴۰ ر ۵۶۰ ر ۱۲ نفر
- تعداد مردودان دوره‌های مورد نظر (جدول ۱) ۰۶۶ ر ۴۵۷ ر ۲ نفر
- تعداد تارکان زودرس تحصیل (اعم از قبول شده یا مردود) (جدول ۱) ۳۵۳ ر ۰۳۲ ر ۱ نفر
- مجموع هزینه‌های پرداختی دولت برای دوره‌های مورد نظر ۱۵۲ ر ۶۰۶ میلیون ریال (جداول ۲ و ۳)

- متوسط هزینه سرانه جاری دولت برای تحصیل (جدول ۳) ۲۶۰ ر ۴۸ ریال
- مجموع مساحت فضاهای آموزشی (جداول ۴، ۵ و ۶) ۸۱۶ ر ۲۴۷ ر ۳۱ متر مربع
- متوسط هزینه سرانه استهلاک فضا و تجهیزات آموزشی (جدول ۷) ۹۰۳ ر ۵ ریال
- متوسط هزینه خانوار برای تحصیل (جدول ۷) ۱۸۹ ر ۲۵ ریال
- جمع سرانه هزینه‌های دولت و خانوار برای تحصیل (جدول ۷) ۳۵۲ ر ۷۹ ریال
- برآورد مجموع اتلاف هزینه دولت و خانواده برای تکرار پایه تحصیلی (جدول ۸) ۲۰۶ ر ۴۱۰ میلیون ریال
- برآورد مجموع اتلاف هزینه دولت و خانواده برای ترک زودرس تحصیل (جدول ۹) ۲۹۴ ر ۹۱ میلیون ریال

— جمع اتلاف هزینه به علت تکرار پایه و ترک زودرس تحصیل ۷۰۴ ر ۲۹۷ میلیون ریال

۲ — محاسبه خسارت‌های وارده به دانش‌آموزان شکست خورده

۱ — ۲ — مبانی و فروض محاسبات

— در این گروه فقط هزینه فرصت از دست رفته محصل مردود محاسبه شده است. این هزینه معادل با مقدار دستمزد یا درآمدی فرض شده است که محصل بر اثر دیرتر رسیدن به بازار کار از دریافت آن محروم مانده است.

— میزان احتمال ورود هر نفر مردود به بازار کار و سطح تحصیلات وی بر اساس روش مندرج در توضیحات جدول شماره ۱۰ حساب شده است.

— برای هر دانش‌آموز فقط یک بار تکرار پایه در طول دوران تحصیل در نظر گرفته شده است. نرخ اشتغال به کار برحسب جنس و میزان سواد بر اساس نتایج سرشماری سال ۱۳۶۵ مبنای محاسبه قرار گرفته و فرض شده است در فاصله سالهای ۶۵ تا ۱۳۶۷ اتفاق قابل ملاحظه‌ای از این لحاظ در شرایط بازار کار پدید نیامده است.

— حداقل دستمزد برحسب سطح تحصیل در سال ۱۳۶۷ با اعمال نرخ مشاهده شده افزایش دستمزدهای سال ۶۵ تا ۶۷ در دستمزدهای ۱۳۶۵ محاسبه شده است و برای کسانی که در سنین کمتر از ۱۵ سال وارد بازار کار می‌شوند ۷۵ تا ۸۰ درصد دستمزد حداقل محاسبه شده است.

— هزینه فرصت از دست رفته نسبت به سال مبنای ۱۳۶۷، با توجه به زمان ورود هر مردود به بازار کار، باروش متداول و با نرخ $r = 10\%$ «حال» شده است^۵ (در محاسبات مربوط به سال ۱۳۶۵ این نرخ ۵٪ در نظر گرفته شده بود که به نظر کارشناسان کمتر از نرخ عمومی بازگشت سرمایه در ایران است).

۲ — ۲ — نتایج محاسبه خسارتهای وارده به دانش‌آموز شکست خورده

اطلاعات جمع‌آوری شده و نتایج محاسبات این گروه از خسارتها در جداول پیوست ارائه شده و خلاصه آنها به شرح زیر است. ارقام و اطلاعات مربوط به سال ۱۳۶۷ است:

— مجموع مردودان در سطوح مختلف تحصیلی (جدول ۱۰) ۰۷۳ ر ۴۵۷ ر ۲ نفر

— توزیع مردودان سال ۱۳۶۷ برحسب جنس و سطح احتمالی تحصیلات (جدول شماره ۱۰)

— مجموع مردودانی که احتمال می‌رود وارد بازار کار شوند.

(جدول شماره ۱۱) ۶۶۲ ر ۳۸۸ ر ۱ نفر

— متوسط دستمزد سالانه دریافتی مردودان شاغل

— مجموع هزینه حال نشده فرصت از دست رفته

۴۳۱ ر ۷۲۰ میلیون ریال

محصلان مردود (جدول ۱۲)

— مجموع هزینه حال شده فرصت از دست رفته محصلان مردود

۴۱۷ ر ۴۶۷ میلیون ریال

(بر مبنای سال ۱۳۶۷) (جدول شماره ۱۲)

۳ — مجموع خسارت اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در سال ۱۳۶۷

با توجه به محاسبات مندرج در بندهای ۱ و ۲ جمع خسارت وارده بر دانش‌آموز، خانواده

و دولت به شرح زیر می‌باشد:

اتلاف هزینه دولت و خانواده برای مردودین و تارکان تحصیل ۷۰۴ ر ۲۹۷ میلیون ریال

خسارت وارده بر دانش‌آموزان شکست خورده ۴۱۷ ر ۴۶۷ میلیون ریال

۱۲۱ ر ۷۶۵ میلیون ریال

جمع

اگر این رقم با هزینه جاری آموزشهای ابتدایی، راهنمایی و متوسطه عمومی و فنی در

سال ۱۳۶۷ که معادل ۱۵۲ ر ۶۰۶ میلیون ریال بوده است مقایسه شود، معلوم می‌شود خسارتهای

اقتصادی وارده به جامعه بر اثر شکست تحصیلی ۱/۲۶ برابر هزینه‌های آموزشی بوده است.

۴ — مقایسه وضعیت سال ۱۳۶۵ و ۱۳۶۷ از نظر خسارتهای اقتصادی

برای آن که مقایسه وضعیت سال ۱۳۶۷ و ۱۳۶۵ به سادگی صورت پذیرد با استفاده از

اطلاعات مندرج در این مقاله و در مقاله فصلنامه شماره ۱۸ جدول زیر تدوین شده است: (ارقام

سال ۱۳۶۵ با توجه به اصلاحات مندرج در پی‌نوشت‌های ۵ و ۶ آورده شده است.)

مقایسه وضعیت خسارت‌های وارده و شاخصهای مربوط در سال ۱۳۶۷ و ۱۳۶۵

شرح	سال ۱۳۶۵	سال ۱۳۶۷
۱ مجموع دانش‌آموزان (ابتدایی، راهنمایی و متوسطه)	۲۵۱ ر ۸۱۰ ر ۱۰ نفر	۵۶۰ ر ۱۲ ر ۰۶۴ نفر
۲ مجموع مردودان (ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) (نسبت درصد به کل دانش‌آموز)	۲۱۴ ر ۲ نفر (۲۰/۵٪)	۴۵۷ ر ۲ نفر (۱۹/۶٪)
۳ مجموع تارکان زودرس تحصیل (ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) (نسبت درصد به کل دانش‌آموز)	۸۶۵ ر ۸۴۵ نفر (۷/۸٪)	۳۵۳ ر ۰۳۲ ر ۱ نفر (۸/۲٪)

دنباله جدول مقایسه وضعیت سال‌های ۱۳۶۷ و ۱۳۶۵

سال ۱۳۶۷	سال ۱۳۶۵	
۶۶	۵۲/۵	۴ نرخ تجمعی گذر دوره ابتدایی (درصد)
۳۵/۲	۲۹/۱	۵ نرخ تجمعی گذر از ابتدایی تا راهنمایی (درصد)
۱۲/۲	۱۳/۹	۶ نرخ تجمعی گذر از ابتدایی تا متوسطه (درصد)
۲/۲	۲/۲	۷ نرخ تجمعی گذر از ابتدایی تا دانشگاه (درصد)
۶۰۶ ر ۱۵۲ میلیون ریال	۳۶۶ ر ۲۸۹ میلیون ریال	۸ مجموع هزینه‌های جاری آموزشی دولت (ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) در سال
۲۸۲۶۰ ریال	۲۵۲۶۹ ریال	۹ متوسط هزینه سرانه تحصیلی (میانگین ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) پرداختی دولت
۲/۲۸ مترمربع	۲/۷۹ مترمربع	۱۰ متوسط مساحت سرانه فضای آموزشی (میانگین ابتدایی، راهنمایی و متوسطه)
۵۹۰۳ ریال	۴۲۱۸ ریال	۱۱ متوسط هزینه سرانه استهلاك سالانه فضای آموزشی
۲۵۱۸۹ ریال	۱۹۰۵۶ ریال	۱۲ متوسط هزینه سرانه سالانه خانوار برای تحصیل
۵۱۸۷۹۵ ریال	۴۲۰۰۷ ریال	۱۳ متوسط دستمزد سالانه مردودان شاغل
۷۹۳۵۲ ریال	۶۸۵۳۳ ریال	۱۴ مجموع هزینه سرانه دولت و خانواده برای تحصیل هر دانش‌آموز در سال
۲۰۶۳۱۰ میلیون ریال	۱۶۰۰۷۲ میلیون ریال	۱۵ مجموع اتلاف هزینه دولت و خانواده برای مردودان
۹۱۲۹۴ میلیون ریال	۶۶۵۲۶ میلیون ریال	۱۶ مجموع اتلاف هزینه دولت و خانواده برای تارکان زودرس تحصیل
۴۶۷۴۱۷ میلیون ریال	۳۳۲۰۶۰ میلیون ریال	۱۷ مجموع خسارتهای وارده به دانش‌آموزان
۷۶۵۱۲۱ میلیون ریال	۵۵۸۶۵۸ میلیون ریال	۱۸ مجموع خسارتهای اقتصادی شکست تحصیلی در سال
۱/۲۶ برابر	۱/۱۴ برابر	۱۹ نسبت خسارتها به کل هزینه جاری آموزش و پرورش در سال (نسبت ردیف ۱۸ به ردیف ۸)

ارقام جدول حاکی از آن است که:

* — هرچند نرخ تکرار پایه در سال ۱۳۶۷ معادل ۰/۹ درصد در مقایسه با سال ۱۳۶۵ بهبود یافته است اما بر تعداد مردودان ۲۴۰ هزار نفر اضافه شده است.

* — نرخ تجمعی گذر، یعنی نسبت درصدی از دانش‌آموزان ورود به پایه اول که موفق به اتمام تحصیلات دوره می‌شوند، بر اثر بهبود نرخ‌های گذر در دوره ابتدایی و دوره راهنمایی تحصیلی در سال ۱۳۶۷ افزایش یافته است ولی در برابر، در دوره متوسطه و ورود به

دانشگاه کاهش یافته است. علل تغییر این نرخ، که یکی از مؤثرترین نشانه‌های کارایی نظام آموزش و پرورش است، باید مورد بررسی و پژوهش قرار گیرد.

* — رشد هزینه‌های پرداختی دولت و خانواده‌ها برای تحصیل در دوره ۱۳۶۵ — ۱۳۶۷ بیش از رشد تعداد دانش‌آموزان بوده است و بر اثر آن هزینه سرانه تحصیل سال ۱۳۶۷ به مقدار ۱۵/۷ درصد بیش از هزینه سال ۱۳۶۵ است. در همین دوره جزء هزینه سرانه خانواده‌ها ۳۲/۱۴ درصد و جزء هزینه سرانه دولت ۶/۶ درصد رشد کرده است و در نتیجه سهم خانواده‌ها در تأمین هزینه تحصیل که در سال ۱۳۶۵ حدود ۲۸ درصد بوده است، در سال ۱۳۶۷ به ۳۱/۷ درصد افزایش یافته است.

* — مجموع خسارت‌های اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در این دوره با رشدی معادل ۳۶/۹ درصد روبرو بوده است. از بین سه جزء تشکیل‌دهنده خسارت، اتلاف ناشی از هزینه فرصت از دست‌رفته با ۴۰/۷ درصد افزایش بالاترین رشد و خسارت ناشی از تکرار پایه با ۲۸/۹ درصد؛ کمترین رشد را داشته است. در هر صورت اگر مجموع خسارت‌های ناشی از شکست تحصیلی با هزینه جاری آموزش و پرورش سنجیده شود ملاحظه می‌شود که این نسبت از ۱/۱۴ برابر به ۱/۲۶ برابر افزایش یافته است، و بر اثر این ضایعه، در سال ۱۳۶۷ خسارت‌های بیشتری بر جامعه بار شده است.

۵ — کلام آخر

در محاسباتی که برای برآورد خسارت‌های اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در سالهای ۱۳۶۵ و ۱۳۶۷ به عمل آمده، کوشش شده است از کلیه اطلاعات و آمار در دسترس، برای دقیق و مستدل انجام گرفتن برآوردها استفاده به عمل آید. علاوه بر آن، هر جا که اطلاعات متعددی درباره یک مقوله در دسترس بوده، جانب احتیاط رعایت شده و کمترینها انتخاب شده است. با این حال، به هیچ‌وجه ادعا نمی‌شود که این محاسبات از نظر روش و صحت اطلاعات پایه، خالی از اشکال است. کسانی که با زمینه کار آشنایی دارند می‌دانند که چنین ادعایی گزافه‌گویی آشکاری است. اما اشکالات و نواقص کار هر چه باشد، چنان نیست که از وخامت وضع و هدر رفتن اسفبار منابع کشوری فقیر و سخت نیازمند منابع جدید برای توسعه و از جمله توسعه آموزش و پرورش، بکااهد. بزرگی خسارت وارده در حدی است که می‌تواند — و یا قاعدتاً باید بتواند — حساسیت مسئولان و تصمیم‌گیران کشور را برای پرداختن جدی و همه‌جانبه به اصلاح بنیادی نظام آموزش و پرورش، برانگیزاند. با توکل بر حمایت باری تعالی از کار حق، همگی دلسوزان فرهنگ و آموزش و پرورش کشور وظیفه دارند در این زمینه مسئولیت حساس خود را ایفا نمایند.

جدول شماره ۱: تعداد دانش‌آموزان مردودین، تارکان زودرس تحصیل آموزش ابتدایی سال ۱۳۶۷ (از قلم به نفر)

جمع ابتدایی	بایه‌های تحصیلی آموزش ابتدایی					رتبه	شرح
	بایه پنجم	بایه چهارم	بایه سوم	بایه دوم	بایه اول		
۷۵۵۷۰۷	۱۲۸۶۸۲۶	۱۳۶۳۲۵۵	۱۳۶۱۲۶۷	۱۶۳۸۲۵۱	۱۹۹۷۱۰۸	۱	(۱) دانش‌آموز سال تحصیل ۱۳۶۶-۶۷
۶۵۳۶۲۷	۱۰۲۷۱۲۹۱	۱۱۶۰۸۸۷	۱۳۳۰۳۷۵	۱۳۲۲۰۳۳	۱۵۹۱۸۲۱	۲	(۲) قبولی سال تحصیل ۱۳۶۶ - ۶۷
۱۲۱۰۲۸۰	۲۶۳۶۸۵	۲۰۳۳۶۸	۱۳۰۷۹۲	۲۰۶۲۱۸	۲۰۵۲۶۷	۳	(۳) مردود سال تحصیل ۶۷ - ۱۳۶۶
۸۱۶۲۲۹۱	۱۳۵۵۷۷۰	۱۵۰۲۱۲۰	۱۵۵۳۶۶۲	۱۷۷۲۲۰۵	۲۰۷۳۷۶۲	۴	(۴) دانش‌آموز سال تحصیل ۶۸ - ۱۳۶۷
۷۰۳۳۶۵۲	۱۰۷۶۶۹۵	۱۲۷۹۲۵۲	۱۳۲۷۲۶۶	۱۵۶۱۶۳۳	۱۹۹۳۱۷۸	۵	(۵) قبولی سال تحصیل ۶۸ - ۱۳۶۷
۱۲۷۸۷۸۷	۲۷۸۰۷۵	۲۳۲۶۸۸	۱۳۳۵۱۶	۲۱۰۷۷۲	۳۸۱۶۳۶	۶	(۶) مردود سال تحصیل ۶۸ - ۱۳۶۷
۸۷۲۹۱۲	۱۸۰۸۳۹	۱۵۰۶۲۶	۹۲۹۰۷	۱۵۹۲۹۰	۷۸۷۰۶۰	۷	(۷) مردود پیش‌نویس به تحصیل در ۶۸ - ۱۳۶۷
۳۳۳۲۵۸	۸۳۸۲۶	۵۲۷۲۲	۳۵۸۵۵	۲۶۷۷۸	۱۱۸۲۰۷	۸	(۸) مردود ترک تحصیل کرده در سال ۱۳۶۷ (۸)
۷۶۵۷۹	در محاسبه رازد نمی‌شود	۱۴۰۲۴	۲۱۰۳۹	۲۰۲۲۲	۲۱۰۷۴	۹	(۹) قبولی ترک تحصیل کرده در سال ۱۳۶۷ (۹)
۲۱۳۸۸۷	۸۳۸۲۶	۶۶۷۸۶	۵۶۹۲۴	۶۷۱۵۰	۱۳۹۱۸۱	۱۰	(۱۰) جمع ترک تحصیل کنندگان زودرس (۱۰)

- (۶): تفاضل سطر ۵ از ۴
 (۷): نقل از آمار اجمالی سال ۱۳۶۷
 (۸): تفاضل سطر ۷ از ۳
 (۹): تفاضل بایه قلمی سطر ۲ از (تفاضل بایه پنجم سطر ۷ از بایه پنجم سطر ۴)
 (۱۰): جمع سطر ۸ و ۹

- (۱): نقل از آمار آموزش و پرورش سال ۱۳۶۶
 (۲): نقل از آمار امتحانات سال ۱۳۶۶
 (۳): تفاضل سطر ۲ از ۱
 (۴): نقل از آمار آموزش و پرورش سال ۱۳۶۷
 (۵): نقل از آمار امتحانات سال ۱۳۶۷

پایه های تحصیلی						آموزش متوسطه عمومی، فنی و حرفه ای						پایه های تحصیلی						آموزش راه های تحصیلی						پایه های تحصیلی						آموزش راه های تحصیلی						
جمع متوسطه		پایه چهارم		پایه سوم		پایه دوم		پایه اول		جمع راه های		پایه سوم		پایه دوم		پایه اول		جمع راه های		پایه سوم		پایه دوم		پایه اول		جمع راه های		پایه سوم		پایه دوم		پایه اول				
۱۳۷۶۶۶۱	۲۳۳۳۹۶	۲۹۳۸۲۸	۳۳۹۴۱۱	۴۹۴۶۲۶	۳۳۶۹۱۶	۶۶۱۷۲۲	۷۳۷۱۶۹	۱۰۵۷۲۵۰	۱	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶		
۱۰۴۵۷۴۹	۱۶۱۱۹۱	۲۳۳۳۳۹	۲۸۲۰۵۵	۳۳۸۰۶۴	۱۹۳۱۵۶۷	۵۰۶۱۴۱	۵۹۱۹۰۱	۸۳۳۵۲۵	۲	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	
۳۳۰۵۱۲	۷۶۱۰۵	۶۰۴۸۹	۶۷۳۵۶	۱۲۶۵۶۲	۵۳۵۳۴۹	۱۵۴۵۸۱	۱۵۶۰۶۸	۲۳۳۷۰۰	۳	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	
۱۵۷۲۰۱۷	۲۷۴۹۵۲	۳۱۹۶۱۱	۴۱۵۰۸۹	۵۶۳۳۶۵	۲۷۲۴۶۰۶	۶۹۴۶۰۰	۹۴۹۴۳۱	۱۰۸۱۰۷۵	۴	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶
۱۰۷۹۵۱۴	۱۶۴۳۴۹	۲۳۷۸۶۸	۳۰۴۷۷۹	۳۶۲۵۱۸	۱۹۸۹۸۲۳	۴۹۳۲۸۹	۷۱۰۳۰۱	۷۸۵۲۳۳	۵	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶
۴۹۳۵۰۳	۱۱۰۶۰۳	۷۱۷۴۳	۱۱۰۳۱۰	۲۰۰۸۲۷	۳۳۳۷۸۳	۱۹۹۳۱۱	۲۳۹۶۳۰	۲۹۵۸۴۲	۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶
۸۶۳۵۳	۱۹۲۸	۱۳۳۱۳	۲۱۳۴۶	۴۸۵۸۶	۲۹۶۰۴۴	۸۱۹۱۳	۸۱۱۱۷	۱۲۵۰۱۴	۷	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	
۲۴۴۲۵۹	۷۴۱۷۷	۴۶۲۷۶	۴۵۹۳۰	۷۸۹۷۶	۲۴۹۳۰۵	۷۳۶۶۸	۶۶۹۵۱	۹۸۶۸۶	۸	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	
۸۷۶۲۷	قبولی ترک تعمیل کرده محاسبه نمی شود	۳۸۶۸۵	۲۳۳۴۳	۴۵۵۹۹	۴۷۱۷۵	قبولی ترک تعمیل کرده محاسبه نمی شود	۱۹۸۸۶	۲۷۲۸۹	۹	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	
۳۳۱۸۸۶	۷۴۱۷۷	۸۴۹۶۱	۶۹۲۷۳	۱۰۳۵۷۵	۲۸۶۸۰	۷۳۶۶۸	۸۶۸۳۷	۱۲۵۸۷۵	۱۰	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶	۱۳۶۶

ترک تحصیل کنندگان
زودرس

مانند و توضیحات مانند قسمت اول جدول شماره ۱

جدول شماره ۲: مجموع هزینه‌های جاری سال ۱۳۶۷ دولت برای آموزش و پرورش
(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان برنامه‌ها	هزینه‌های جاری آموزش و پرورش از محل اعتبارات	
		اعتبارات ملی پرداختی خزانه	اعتبارات استانی پرداختی خزانه
۱	آموزش ابتدایی	۶۵۱۹	۳۱۵۶۰۴
۲	آموزش بزرگسالان	۷۵۰۰	۱۵۵۲
۳	آموزش راهنمایی تحصیلی	۷۴۸	۱۴۸۷۴۰
۴	آموزش متوسطه عمومی	۱۴۰۸	۸۲۸۷۹
۵	کودکان استثنایی	۴۴۰	۳۳۹۹
۶	امور تربیتی و پرورشی	۷۹۲	۱۷۰۶۲
۷	عملیات کمک آموزشی	۳۰۸	۷۲۸
۸	تربیت معلم عمومی	۸۸۹	۲۰۱۶۱
۹	تحقیق و بررسی	۴۷۱	۳۹
۱۰	خدمات اداری	۲۴۵۲	۳۷۴۴۲
۱۱	خدمات رفاهی	-	۱۴۷۶
۱۲	ورزش در مدارس	-	۱۹۶۶
۱۳	آموزش خدمات	-	۵۹۹۵
۱۴	آموزش صنعت	-	۱۹۲۵۶
			جمع کل هزینه‌ها

۳۰۱۸	۳۰۱۸	—	آموزش کشاورزی	۱۵
۱۰۶۴	۵۶۳	۵۰۰	تربیت معلم فنی و حرفه‌ای	۱۶
—	—	—	عملیات کمک آموزشی	۱۷
۱۱۱۸	۱۰۸۸	۳۰	تحقیق و بررسی فنی و حرفه‌ای	۱۸
۱۴۸۰	۱۲۹۰	۱۹۰	خدمات اداری فنی و حرفه‌ای	۱۹
۶۸۴۵۳۰	۶۶۲۲۶۶	۲۲۲۳۵	جمع کل هزینه‌ها	

مآخذ: قانون بودجه سال ۱۳۶۹ کل کشور، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۹

جدول شماره ۳: هزینه برنامه‌های آموزش ابتدایی، راهنمایی و متوسطه در سال ۱۳۶۷ (ارقام به میلیون ریال)

هزینه سرانه تحصیلی (ریال)	جمع هزینه‌ها	هزینه‌های (۱) مشترک	هزینه‌های خاص آموزشی	سطوح تحصیلی
۴۰۴۵۳	۳۳۴۲۴۷	۱۲۱۲۳	۳۲۲۱۲۴	آموزش ابتدایی
۵۶۹۳۰	۱۵۵۱۱۳	۵۶۲۵	۱۴۹۴۸۸	آموزش راهنمایی
۷۴۲۴۷	۱۱۶۷۹۲	۲۲۳۶	۱۱۲۵۵۶	آموزش متوسطه (۲) (ع + ف)
۴۸۲۶۰	۶۰۶۱۵۲	۲۱۹۸۴	۵۸۴۵۶۸	جمع هزینه سه برنامه

(۱) هزینه‌های مشترک مشتمل بر اقلام ردیف‌های ۶، ۷، ۱۱، ۱۲، جدول ۲ می‌باشد که به نسبت هزینه هر سطح آموزش بین سطوح آموزشی تقسیم شده است. (۲) هزینه آموزش متوسطه شامل اقلام ردیف‌های ۴، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۷ می‌باشد.

مآخذ: بر مبنای ارقام جدول ۲ (هزینه‌ها) و جدول ۱ (دانش‌آموزان سال ۶۷).

جدول شماره ۴: وضعیت ساختمانهای مدارس در سال ۱۳۶۷

نیت ساختمان‌های اجاره‌ای (درصد)	نیت اجاره‌ای	نیت به کلاس درس	نیت به کلاس به آموزشگاه	تعداد آموزشگاه و کلاس		تعداد ساختمان و اتاق		سطح آموزش و ... طبق آموزش
				کلاس	آموزشگاه	اتاق	ساختمان	
۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۵/۸	۵/۸	۱/۰۶	۶/۸	۷۸۰۷۹۱	۵۶۹۷۸	۲۹۹۰۹۲	۴۶۸۲۹	ابتدایی + کردکستان
۶/۷	۷/۱	۱/۳۵	۶/۲	۸۳۳۳۲	۱۳۴۰۵	۱۱۱۷۷۱۱	۱۰۰۶۳۸	راهسازی
۵/۲	۵/۳	۱/۲۸	۱۱	۴۵۸۲۸	۴۳۹۸	۶۷۵۱۰	۴۶۳۸	متوسطه فنی + عمومی
۲	۴	۱/۲	۳/۵	۱۵۵۰۴۲	۳۳۵۹۳	۱۱۵۶۸۳	۲۸۹۷۶	ابتدایی + کردکستان
۳/۴	۵	۱/۵	۴	۳۲۶۰۷	۸۲۳۴	۴۸۸۱۸	۶۵۱۸	راهسازی
۷/۷	۵	۱/۴	۵	۵۷۳۲	۱۱۴۷	۷۹۴۴	۷۸۷	متوسطه فنی + عمومی
۱۳	۱۳/۹	-/۸	۹	۱۲۵۷۲۹	۱۳۳۸۵	۱۰۳۳۰۹	۷۸۵۳	ابتدایی + کردکستان
۱۰/۷	۹/۵	۱/۲	۱۰	۵۰۷۲۵	۵۱۷۱	۶۳۸۹۳	۴۱۲۰	راهسازی
۵/۵	۵/۴	-/۵	۱۳	۴۰۱۱۶	۴۲۵۱	۵۱۵۶۶	۷۸۴۱	متوسطه فنی + عمومی
۵/۹	۶/۱	۱/۱	۵/۵	۴۰۹۹۷۱	۷۳۷۸۱	۴۷۴۳۱۳	۶۱۱۰۵	کل آموزش و پرورش در سطح سه‌گانه

مانند: آمار اجمالی کل کشور سال تحصیلی ۶۸-۱۳۶۷ وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۶۸

جدول شماره ۵: مشخصات ساختمان‌های آموزشی در طرح‌های تیب سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس کشور

سطح تحصیل	متوسط مساحت هر کلاس (متر مربع)	نسبت تعداد اطاق به کلاس	سرانه فضا برای هر دانش‌آموز (متر مربع)
۱	۲	۳	۴
مدارس ابتدایی	۹۲	۱/۵۲	۲/۱۶
مدارس راهنمایی	۱۳۴	۲/۰۷	۳/۷
مدارس متوسطه عمومی و فنی و حرفه‌ای	۱۷۱	۱/۹۵	۴/۲۹

مأخذ: فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱۸، ص ۶۹

جدول شماره ۶: برآورد مساحت مدارس کشور در سال ۱۳۶۷ (مساحت متر مربع)

دوره % تحصیلی	تعداد کلاس ۱۳۶۷ (۱)	متوسط مساحت کلاس (۲)	ضریب تعدیل بهره‌برداری (۳)	مساحت سرانه تعدیل شده (۴)	مجموع مساحت کلاس‌ها (۵)	مساحت سرانه مورد استفاده (۶)
۱	۱	۲	۳	۴	۵	۶
ابتدایی	۲۸-۷۹۱	۹۲	$\frac{۱/۰۶}{۱/۵۲}$	۶۴	۱۸۰-۱۴۹۵۹	۲/۱۸
راهنمایی تحصیلی	۸۳۳۳۲	۱۳۴	$\frac{۱/۳۵}{۲/۰۷}$	۸۷/۴	۷۲۸۲۴۹۲	۲/۱۶۷
متوسط عمومی + فنی	۲۵۸۴۸	۱۷۱	$\frac{۱/۴۸}{۱/۹۵}$	۱۲۹/۸	۵۹۵-۳۶۵	۳/۷۸
جمع	۴۰۹۹۷۱				۳۱۲۳۷۸۱۶	۲/۲۸

(۱) - نقل از ستون ۴ جدول ۴ - (۲) - نقل از ستون ۲ جدول ۵ - (۳) - اعداد صورت نقل از ستون ۷ جدول ۴ و اعداد مخرج نقل از ستون ۳ جدول ۵ - (۴) - حاصلضرب اعداد ستون ۲ در ستون ۳ - (۵) - حاصلضرب اعداد ستون ۱ در ارقام ستون ۴ - و (۶) - حاصل تقسیم ارقام ستون ۵ بر تعداد دانش‌آموزان مشغول به تحصیل در سال ۱۳۶۷ مندرج در جدول شماره ۱

جدول شماره ۷: برآورد هزینه سرانه دولت و خانوارها برای تحصیل دانش‌آموز در سال ۱۳۶۷

هزینه سرانه دولت و خانواره (۹)	هزینه خانواره برای تحصیل (ریال)		استهلاک ساختمان و تجهیزات آموزشی							دوره تحصیلی
	جمع	هزینه حمل و نقل (۸)	هزینه تحصیل (۳)	جمع استهلاک (۶)	ضریب استهلاک (۵)	ضریب بهای تجهیزات (۴)	هزینه هر متر مربع (۳)	سرانه فضای متر مربع (۱)	هزینه جاری سرانه دولت (۱)	
۷۰۵۲۷	۲۵۱۸۹	۱۳۷۲۳	۱۰۴۶۵	۲۹۰۵	۰/۰۳	۱	۷۵۰۰۰	۲/۱۸	۴۰۴۵۳	ابتدایی
۸۸۷۲۷	۲۵۱۸۹	۱۳۷۲۳	۱۰۴۶۵	۶۶۰۸	۰/۰۳	۱/۱	۷۵۰۰۰	۲/۶۷	۵۶۹۳۰	راهنمایی تحصیلی
۱۱۰۴۹۲	۲۵۱۸۹	۱۳۷۲۳	۱۰۴۶۵	۱۱۰۵۶	۰/۰۳	۱/۳	۷۵۰۰۰	۳/۷۸	۷۳۲۴۷	متوسط عمومی و فنی
۷۹۳۵۲	۲۵۱۸۹	۱۳۷۲۳	۱۰۴۶۵	۵۹۰۳	۰/۰۳	۱/۵۸	۷۵۰۰۰	۲/۴۸	۴۸۲۶۰	مجموع سه دوره

(۱) نقل از جدول شماره ۳-

(۲) نقل از ستون ۴ جدول ۵-

(۳) برگرفته از اطلاعات سازمان برنامه و بودجه، مدیریت آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای-

(۴) این ضریب با استفاده از اقسام مترمربع زیر طرح‌های عمرانی محاسبه شده است-

(۵) عمر مفید ساختمان‌های دولتی ۳۳ سال در نظر گرفته شده است-

(۶) حاصل ضرب ارقام مترمربع در ستون‌های ۲ تا ۵-

(۷) عبارتیست از هزینه متوسط خانوار شهری و روستایی (سیانگین وزنی) برای تحصیل تقسیم بر تعداد متوسط کودک در خانوار- اخذ شده از نتایج آمارگیری نمونه هزینه- درآمد خانوار

مرکز آمار ایران-

(۸) همانند توضیح بند ۷ با این تفاوت که هزینه حمل و نقل بر تعداد اعضاء خانوار تقسیم شده است-

(۹) جمع ستون‌های ۱ و ۶ و ۷ و ۸-

جدول شماره ۸: برآورد مجموع اتلاف هزینه دولت و خانواده‌ها برای تکرار پایه در سال ۶۷

دوره‌های تحصیلی	تعداد مردودان سال ۱۳۶۷ (۱)	هزینه سرانه دانش‌آموز ریال (۲)	جمع هزینه دولت و خانواده تلف شده (میلیون ریال)
ابتدایی	۱/۲۲۸/۷۸۷	۷۰/۵۳۷	۸۶/۶۸۷
راهنمائی تحصیلی	۷۳۴/۷۸۳	۸۸/۷۲۷	۶۵/۱۹۵
متوسطه عمومی و فنی	۴۹۳/۵۰۳	۱۱۰/۴۹۲	۵۴/۵۲۸
جمع	۲/۴۵۷/۰۷۳	۷۹/۳۵۲	۲۰۶/۴۱۰

(۱): نقل از ردیف ۶ جدول شماره ۱

(۲): نقل از ستون آخر جدول شماره ۷

جدول شماره ۹: مجموع هزینه‌های تلف شده دولت و خانوار بر اثر ترک زودرس تحصیل

در سال ۱۳۶۷ مطالعات فرسنگی

دوره‌های تحصیلی	تعداد ترک تحصیل زودرس (۱)	هزینه سرانه تحصیلی دولت و خانوار ریال (۲)	جمع هزینه تلف شده (میلیون ریال)
آموزش ابتدایی	۴۱۳/۹۸۷	۷۰/۵۳۷	۲۹/۲۰۵
آموزش راهنمائی تحصیلی	۲۸۶/۴۸۰	۸۸/۷۲۷	۲۵/۴۱۸
آموزش متوسطه عمومی و فنی	۳۳۱/۸۸۶	۱۱۰/۴۹۲	۳۶/۶۷۱
جمع	۱/۰۳۲/۳۵۲	۷۹/۳۵۲	۹۱/۲۹۴

(۱): نقل از ردیف ۱۰ جدول ۱

(۲): نقل از ستون آخر جدول ۷

جدول شماره ۱۰: توزیع مرودان سال ۱۳۶۷ پس از ورود به بازار کار بر حسب جنس و سطح تحصیلات (از قسام داخل هلالین فاصله مرود شنن تا زمان ورود به بازار کار)

ردیف	دوره‌های تحصیلی	تعداد مرودان ۱۳۶۷ (۱)	توزیع مرودان بر حسب سطح در زمان ورود به بازار کار			
			کمتر از پنجم ابتدایی	پنجم ابتدایی تا کمتر از سوم راهنمایی تا	دیپلم	ورود به دانشگاه
۱	ضرب گز به سطح بالاتر تحصیلی (۲)	۱۳۶۷	۵۳٪ درصد	۳۵ درصد	۱۷٪ درصد	
۲	ضرب ترک تحصیلی (۳)		۳۴ درصد	۶۵ درصد	۸٪ درصد	
۳	نرخ تجزیه گز از ورود به پایه اول ابتدایی تا انتهای دوره (۴)		۶۶ درصد	۳۵٪ درصد	۲٪ درصد	
۴	ابتدایی (۵) و (۶)	۱/۳۲۸/۷۸۷	(۳) ۳۵/۴۹۳	(۷/۵) ۲۸۳/۰۷۹	(۹/۵) ۱۷۵/۳۲۸	(۱۴/۵) ۲۶/۹۸۰
۵	راهنمایی تحصیلی	۷۳۴/۷۸۳	(۱/۵) ۳۲/۰۰۴	(۳/۵) ۲۵۶/۲۷۶	(۵/۵) ۱۱۳/۶۵۸	(۹/۵) ۲۲/۳۲۵
۶	متوسطه عمومی و فنی و حرفه‌ای	۴۹۳/۵۰۳	(۲) —	(۱) ۳۲۰/۷۷۷	(۳) ۱۳۱/۳۲۸	(۸) ۳۱/۳۸۸
۷	جمع (۷)	۲/۳۵۷/۰۷۳	(۲/۸) ۷۱۵/۶۹۷	(۳/۳) ۸۶۰/۳۳۲	(۶/۳) ۳۸۰/۳۴۴	(۱۰/۱) ۸۲/۹۱۳
۸	درصد دختران (۸)	۳۲/۷	۳۲	۳۰	۳۴	۳۱/۴
۹	تعداد دختران	۸۰۲/۳۸۶	۲۲۹/۰۲۳	۲۵۸/۰۹۹	۱۳۹/۳۱۷	۲۶/۰۳۵

زیرنویس جدول شماره ۱۰:

- (۱) تعداد مردودان نقل از ردیف ۶ جدول ۱.
- (۲) ضریب گذر محاسبه شده براساس ارقام جدول ۱ ردیفهای ۱ و ۴.
- (۳) ضریب ترک تحصیل = ۱۰۰ - ضریب گذر تحصیل.
- (۴) نرخ تجمعی گذر از ورود به ابتدایی تا انتهای دوره مورد نظر عبارتست از:
حاصلضرب ضریب گذران دوره در ضرایب گذر دوره‌های قبل از آن مثلاً برای ابتدایی تا ورود به دانشگاه عبارتست از:

$$\frac{66}{100} \times \frac{53}{100} \times \frac{25}{100} \times \frac{17}{100} = \frac{22}{100}$$

(۵) توزیع مردودان ابتدایی پس از ورود به بازار کار برحسب سطح تحصیلات باین ترتیب صورت گرفته است:
 $1,228,787 \times \frac{34}{100} = 417,787$ کمتر از پنجم ابتدایی

$$375,493 = \frac{46}{100} \times (1,228,787 - 417,787) = \text{پنجم ابتدایی تا سوم راهنمایی}$$

$$283,079 = \frac{65}{100} \times (1,228,787 - 417,787 - 375,493) = \text{سوم راهنمایی تا کمتر از دیپلم}$$

$$125,448 = \frac{82}{100} \times (1,228,787 - 417,787 - 375,493 - 283,079) = \text{دیپلم تا ورود به دانشگاه}$$

$$26,980 = (1,228,787 - 417,787 - 375,493 - 283,079 - 125,448) = \text{ورود به دانشگاه}$$

همین روش در مورد توزیع مردودان راهنمایی تحصیلی و متوسطه به کار گرفته شده است.

(۶) اعداد داخل هلالین برای مردودان ابتدایی به شرح زیر محاسبه شده است:

(دوره ابتدایی ۵ سال - راهنمایی ۳ سال - متوسطه ۴ سال - دانشگاه ۴ سال)

$$\frac{5}{4} = (2/5) = \text{کمتر از پنجم ابتدایی}$$

$$\frac{3}{4} + \frac{2}{5} = (4) = \text{کمتر از سوم راهنمایی}$$

$$\frac{4}{4} + 3 + \frac{2}{5} = (7/5) = \text{کمتر از دیپلم}$$

$$4 + 3 + \frac{2}{5} = (9/5) = \text{کمتر از دانشگاه}$$

$$4 + 4 + 3 + \frac{2}{5} = (13/5) = \text{دانشگاه}$$

بهین ترتیب برای مردودان راهنمایی تحصیلی و متوسطه محاسبه شده است.

(۷) - اعداد داخل هلالین برای جمع هر سطح از تحصیل عبارتست از میانگین وزنی اعداد داخل هلالین سه سطح تحصیلی

(۸) - درصد دختران براساس آمار نتایج امتحانات محاسبه شده است و با ضرب آنها در تعداد کل مردودان تعداد دختران مردود محاسبه شده است.

جدول شماره ۱۱: برآورد حال نشده هزینه فرستادن از دست رفته مرودین در سال ۱۳۶۷

جمع کل هزینه فرستادن حال نشده (میلون ریال)	ضریب تعدیل سنی (۴) دستنورد (۳)	دستنورد دریاقتی سالانه (ریال) (۳)	تعداد شاغلین	نسبت اشتغال به کار (درصد) (۳)	تعداد مرودین (۱)	سطح تحصیلات هنگام ورود به بازار کار
۵۱۰۱	۰/۸۵	۲۶۸/۳۳۸	۱۶۸۰۱	۱۰/۵	۱۶۰۰۱۲	زن بسیار بدون مدرک
۷۵۶۲۰			۲۱۵۳۳۵	۸۳/۵۲	۲۵۷۷۷۵	مرد تحصیل
۵۰۵۰	۰/۸	۵۰۲/۰۶۲	۱۷۵۵۰	۵/۳۸	۲۲۹۰۰۳	زن پنجم ابتدائی تا کمتر
۱۵۵۲۰۱			۳۸۵۶۲۰	۷۹/۲۳	۳۸۶۶۷۲	مرد از سوم راهنمایی
۷۷۸۵			۱۳۱۲۳	۵/۳۸	۲۵۸۰۹۹	زن سوم راهنمایی تا کمتر از دیپلم
۲۳۸۳۲۱	۱	۵۵۰/۳۱۱	۲۵۱۱۹۳	۷۲/۹۲	۶۰۲۲۳۳	مرد دیپلم
۱۹۲۶۰	۱	۶۸۲/۶۶۳	۲۸۱۳۹	۲۸/۷۶	۱۲۹۳۱۷	زن
۱۳۳۱۹۳			۱۹۲۵۶۶	۷۷/۵۲	۲۵۱۰۲۷	مرد
۱۸۹۳۷	۱	۹۹۷/۲۵۰	۱۸۹۹۰	۷۲/۹۳	۲۶۰۳۵	زن دانشگاه
۵۱۱۲۳			۵۱۲۶۲	۹۰/۱۳	۵۶۸۷۸	مرد
۵۶۹۳۳	۱	۵۱۸/۷۱۵	۹۰۶۲۲	۱۱/۲۹	۸۰۲۳۸۶	زن جمع کل
۶۳۳۲۹۸			۱۲۹۸۰۳۸	۷۹/۳۶	۱۶۵۲۷۱۲	مرد
۷۲۰/۲۳۱			۱/۳۸۸/۶۶۲	۵۶/۵	۲/۲۵۷/۰۷۳	زن و مرد

(۱): نقل از جدول شماره ۱۰ ردیف ۷ و ۹

(۲): نقل از جدول شماره ۱۱ صفحه ۷۳ فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱۸

(۳): دستنورد دریاقتی عبارتست از دستنورد جدول شماره ۱۲ ص ۷۳ فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱۸ که با میانگین نرخ افزایش دستنورد در فاصله ۶۵ تا ۱۳۶۷ برای کارگران ساختمانی

و سرزد و حقوق پرداختی به کارگران کارگاههای بزرگ صنعتی اعلام شده توسط بانک مرکزی که بالغ بر ۲۲۳۳ درصد می باشد تعدیل گردیده است.

(۴): ضریب تعدیل برای گروههای سنی بین ۱۰ تا ۱۵ ساله با شورت با کارشناسان مسائل نیروی انسانی تعیین شده است.

جدول شماره ۱۲: هزینه حال شده فرصت از دست رفته مردودان بر مبنای سال ۱۳۶۷

سطح تحصیلات احتمالی مردودان هنگام ورود به بازار کار (زن و مرد)	مجموع هزینه فرصت از دست رفته حال نشده (میلیون ریال) (۱)	میانگین فاصله زمانی رد شدن تا ورود به کار (سال) (۲)	ضریب حال شدن $r = 10\%$ (۳)	مجموع هزینه فرصت حال شده (میلیون ریال)
باسواد بدون مدرک	۸۱/۵۴۱	۲/۵	$\frac{1}{\sqrt{1.269}}$	۶۴/۲۵۶
پنجم ابتدایی تا کمتر از سوم راهنمایی	۱۶۰/۲۵۱	۲/۸	$\frac{1}{\sqrt{1.306}}$	۱۲۲/۷۰۳
سوم راهنمایی تا کمتر از دیپلم	۲۵۶/۱۲۶	۴/۳	$\frac{1}{\sqrt{1.506}}$	۱۷۰/۱۰۷۰
دیپلم	۱۵۲/۴۵۳	۶/۳	$\frac{1}{\sqrt{1.823}}$	۸۳/۶۲۷
دانشگاه	۷۰/۰۶۰	۱۰/۱	$\frac{1}{\sqrt{1.618}}$	۲۶/۷۶۱
جمع کل	۷۲۰/۴۳۱	۴/۶	$\frac{1}{\sqrt{1.541}}$	۴۶۷/۴۱۷

(۱): نقل از جدول شماره ۱۱

(۲): نقل از جدول ۱۰ ردیف ۷

(۳): حاصل $\frac{1}{1+r}$ که در آن $r = 0.1$ و n میانگین فاصله زمانی رد شدن تا ورود به بازار کار است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

زیر نویسها:

- ۱ - رجوع شود به «فصلنامه تعلیم و تربیت»، سال پنجم، تابستان ۱۳۶۸ شماره ۱۸، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، وزارت آموزش و پرورش، تهران، ۱۳۶۸.
- ۲ - بدیهی است خوانندگان توجه دارند که این محدودترین تعریف برای شکست تحصیلی است و به طور کلی ساده ترین نوع آنرا، هم به لحاظ احصاء و هم برای تعیین هزینه واحد، تشکیل می دهد. برای آشنایی با جنبه های دیگر شکست تحصیلی به مقالات مندرج در شماره ۷ و ۸ فصلنامه تعلیم و تربیت رجوع شود.
- ۳ - بدلیل آن که سال تحصیلی از نیمه سال ۱۳۶۷ شروع و به خرداد سال ۱۳۶۸ ختم می شود، دقیقتر و درستتر آن است که $\frac{1}{2}$ پرداختی خزانه از محل بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۶۷ و $\frac{1}{2}$ پرداختی سال ۱۳۶۸ مجموعاً به عنوان هزینه جاری دولت برای سال تحصیلی ۶۸ - ۱۳۶۷ در نظر گرفته شود، که در این صورت هزینه محاسبه شده حدوداً ۴ تا ۵ درصد افزایش می یابد. اما برای سهولت محاسبات، از اعمال این تطبیق بودجه بمر سال تحصیلی خودداری شده است.
- ۴ - اقلام هزینه خانواده برای تحصیل فرزندان بیش از دو فقره حمل و نقل و پرداخت هزینه های فرهنگی و آموزشی مندرج در آمارگیری نمونه هزینه - درآمد خانوار است. از آن جمله است هزینه های متفرقه ای که به دلیل حضور کودک در جامعه بر خانواده تحمیل می شود (مرتب بودن لباس، نوع غذا تخمیر در خواست های کودک) و یا هزینه محدودیت هایی که بر اثر مدرسه رفتن کودکان بر پاره ای از خانواده ها بار می شود. اما در این محاسبه بدلیل آن که تمامی هزینه خانوار برای امور فرهنگی و آموزشی جهت فرزندان به مصرف نمی رسد، فرض شده است که این رقم مازاد، با ارقام به محاسبه نگرفته شده خشتی می شود.
- ۵ - در مورد روش محاسبه «ارزش حال» هزینه گذشته و درآمد آینده به فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱۸، ص ۷۷ مراجعه شود. فرمول عمومی عبارتست از:

$$C_0 = C_t / (1+r)^t$$

که در آن C هزینه و t زمان حال و t زمان وقوع هزینه است. در محاسبات مربوط به سال ۱۳۶۵ مقدار $r=5\%$ درصد در نظر گرفته شده بود. اگر این نرخ به ۱۰ درصد افزایش داده شود (همانند محاسبات سال ۱۳۶۷) مقدار حال شده هزینه فرصت از دست رفته محصلان در سال ۱۳۶۵ برابر ۶۰-۳۳۲ میلیون ریال خواهد شد (به جای ۴۱۰۷۹۱ میلیون ریال)

۶ - در محاسبه‌های مربوط به تعداد قبولی‌های ترک تحصیل کرده در سال ۱۳۶۵ اشتباهی پیش آمده و در جدول شماره ۱ در صفحات ۶۴ و ۶۵ فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱۸ این ارقام با علامت منفی به شمار گرفته شده‌اند؛ در نتیجه تعداد تارکان تحصیل به‌جای ۸۴۵٫۸۶۵ نفر فقط ۶۳۹٫۶۲۴ نفر در محاسبه‌ها به‌کار گرفته شده است. اگر این اشتباه در جدول شماره ۹ ص ۷۱ فصلنامه مزبور تصحیح شود، مجموع هزینه تلف شده دولت و خانواده بر اثر ترک تحصیل در سال ۱۳۶۵ به ۶۶٫۵۲۶ میلیون ریال افزایش می‌یابد (به‌جای ۴۸٫۴۱۵ میلیون ریال).

منابع:

- ۱ - دفتر هماهنگی طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌های توسعه، «آمار آموزش و پرورش» وزارت آموزش و پرورش سالهای ۶۵، ۶۶ و ۱۳۶۷، تهران.
- ۲ - «آمار اجمالی سطوح مختلف تحصیلی» وزارت آموزش و پرورش، سال تحصیلی ۶۸ - ۱۳۶۷، تهران.
- ۳ - «آمار نتیجه امتحانات» برای سالهای تحصیلی ۱۳۶۶ و ۱۳۶۷، وزارت آموزش و پرورش، تهران.
- ۴ - امین‌فر، مرتضی، «افت تحصیلی یا اتلاف در آموزش و پرورش» فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره مسلسل ۷ و ۸، پائیز و زمستان ۱۳۶۵، تهران.
- ۵ - مرکز آمار ایران، «نتایج سرشماری سال ۱۳۶۵»، ۱۳۶۵، تهران.
- ۶ - «نتایج آمارگیری هزینه - درآمد خانوار سال ۱۳۶۷»، ۱۳۶۸، تهران.
- ۷ - «قانون بودجه سال ۱۳۶۹ کل کشور»، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۹، تهران.
- ۸ - اطلاعات جمع‌آوری شده در سازمان برنامه و بودجه در مورد نرخ افزایش دستمزد، هزینه ساختمان‌های آموزشی، اطلاعات مربوط به نقشه‌های تیب مدارس.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی